DIFICULTĂȚI ÎN EFECTUAREA CĂLĂTORIILOR INTERNAȚIONALE PENTRU REZIDENȚII ZONELOR CU STATUT POLITIC NEDEFINIT. STUDIU DE CAZ: CRIMEEA

Ștefan Constantin - *Doctorand, Academia de Studii Economice din București*
constantin.stefan89@yahoo.com

We suggest you to cite this article as:
Constantin, S. (2016) Difficulties in international travelling for residents of areas with undefined political status. Case study: Crimea. *Junior Scientific Researcher*, Vol II, No. 1, pp. 16-29.

Abstract

În martie 2014 a avut loc o schimbare pe harta politică a Europei. Peninsula Crimeea a devenit parte a Rusiei, schimbând suveranitatea după ce peste 20 de ani a fost parte a Ucrainei. Aceasta a avut loc după o intervenție militară a Rusiei și un referendum. Totuși, majoritatea statelor lumii nu recunosc controlul rusesc asupra Crimeei și încă o consideră parte a Ucrainei, ceea ce face din acest teritoriu o zonă cu statut politic nedefinit. La scurt timp după schimbarea suveranității, regiunea și locuitorii săi au început să fie afectați de dificultăți de toate felurile, iar o dificultate deseori trecută cu vederea este legată de piedicile pe care le întâlnesc locuitorii Crimeei în obținerea vizelor.

După referendum, multe misiuni diplomatice ale Rusiei au instituit o politică de refuz în acordarea de vize rezidenților din Crimeea care aplică cu documente emise de Rusia. Acest articol va face un rezumat al pozițiilor țărilor din UE și Spațiul Schengen cu privire problema expusă, deoarece acestea sunt cele mai mari grupuri de țări care le cer atât cetățenilor ruși, cât și cetățenilor Ucraineni să obțină vize înainte de a călători într-acolo. Cercetarea a fost făcută în mod direct, cerând misiunilor diplomatice din Moscova ale fiecărei țări să exprime o poziție oficială. Analiza a avut scopul de a verifica informațiile conform cărora anumite țări emit vize locuitorilor Crimeei posesori de documente rusești și de a face un tablou mai clar asupra problemei vizelor pentru rezidenții din Crimeea. Importanța temei derivă din implicațiile pe care le poate avea o politică de refuz în emiterea vizei traduse prin repercusiuni grave asupra economiei regiunii și a libertății de mișcare a cetățenilor ei.

Cuvinte Cheie: Crimeea, turism, vize, restricții, misiuni diplomatice
JEL Classification: L83, F51, F59

Introducere: o scurtă prezentare a geografiei Crimeei

Crimeea este o peninsulă localizată în Europa de Est, pe țărmurile nordice ale Mării Negre. Se învecinează cu Marea Neagră la vest și sud, cu Marea Azov la est și este legată de Provincia Herson din Ucraina în trei puncte: Istmul Perekop, o fâșie de pământ îngustă, cu o lățime de 5 până la 7 km și două poduri la marginile orașelor Chongar și Henichensk din partea continentală a Ucrainei (Podgorodetskiy, 1988). Datorită formei sale, care poate fi descrisă ca fiind „alcătuită din trei triunghiuri”, Crimeea este împărțită în trei peninsule: Tarhan în nord-vest, Heracles în sud și Kerci în est. Vegetația dominantă în peninsulă este stepa, care acoperă toată zona, cu excepția sudului, unde sunt localizați Munții Crimeei, exact lângă țărm, cu altitudini care variază de la 600 m la 1.540 m -Vf. Demir-Kapu (Constantin, 2015, p. 1).

Climatul Crimeei este temperat și mai puțin aspru decât în stepele Rusiei și Ucrainei datorită influenței Mării Negre. Verile sunt destul de calde, cu temperaturi medii de 24ºC de-a lungul coastei. Iernile sunt de asemenea, mai calde decât în cea mai mare parte a Ucrainei și a Rusiei, cu temperaturi medii de 4ºC pe coasta sudică și temperaturi medii ceva mai scăzute, de

2ºC pe coasta vestică, iar temperaturile din munți sunt în general cu 5ºC mai scăzute decât pe coastă (Parubets, 2009). Zona de lângă mare este caracterizată de umiditate, deoarece nivelurile acesteia nu scad niciodată sub 70%. Vântul bate tot timpul anului pe tot teritoriul peninsulei, atât pe țărm, cât și în interior. Uneori, pe coasta de sud, are loc fenomenul cunoscut sub numele de *upwelling* care creează neplăceri turiștilor: vântul bate dinspre interiorul peninsulei pentru perioade îndelungate de timp, uneori împingând apa caldă departe de țărm (Ershov, 2013, p. 314).

Una dintre principalele componente ale economiei Crimeei este turismul. Partea de sud a peninsulei este principala regiune turistică, deoarece acolo a început în anii '50 dezvoltarea a numeroase stațiuni. Cele mai renumite sunt, de la vest la est: Foros, Simeiz, Alupka, Koreiz, Haspra, Ialta, Partenit, Alushta, Sudak, Koktebel și Feodosia. Această zonă a devenit cunoscută ca *Riviera din Crimeea* sau *Riviera Ucraineană*, principalele puncte de interes pe coasta de vest fiind orașele Sevastopol și Evpatoria. În unele dintre aceste locații există parcuri acvatice, cum ar fi în Alushta, Koktebel, Sevastopol, Simeiz, Sudak și Evpatoria. Pe lângă acestea, există un acvariu în Alushta, cel mai mare din fosta URSS și o fermă de crocodili în Ialta, de asemenea cel mai mare astfel de stabiliment din acea zonă (Krymova, 2015, p. 23).

O scurtă istorie a Crimeei: din cele mai vechi timpuri până la evenimentele curente

Peninsula Crimeea a fost un centru al civilizației încă din Epoca Fierului, când istoria a înregistrat așezarea sciților și a taurizilor, un popor cu origini incerte, care este unul dintre puținele originare din peninsulă de-a lungul ultimelor trei milenii. Unele instituții publice au fost numite în onoarea lor, cum ar fi principala universitate din Simferopol: Universitatea Națională Tauridă V. I. Vernadski (1918-2014, redenumită de administrația rusă) (www.crimea.edu). Mai apoi, începând cu sec. al VII-lea î.e.n, grecii au înființat numeroase colonii în peninsulă, mai ales pe coastele de sud și vest, dintre care au ieșit în evidență Hersonesos, Theodosia - astăzi Feodosia și Kerkinitis - astăzi Evpatoria, dar și altele în interior, cum ar fi Neapolis - lângă Simferopolul de azi (Babenko & Dioulitchev, 2009, p. 23). Aceste colonii au format mai târziu Regatul Bosforului, care a devenit apoi un regat clientelar al Imperiului Roman. Cele mai faimoase ruine din acea perioadă care au supraviețuit până în ziua de azi sunt Hersonesos și Penticapaeum - lângă Strâmtoarea Kerci.

Prăbușirea Imperiului Roman a dat startul declinului culturii greco-romane din zonă. Din secolul al III-lea e.n. până în secolul al VIII-lea e.n. numeroase popoare migratoare au trecut prin Crimeea, cei mai notabili fiind goții, hunii, vechii bulgari și hazarii. Ostrogoții care au venit în Crimeea și-au dezvoltat propria limbă și cultură, unice în peninsulă. Se crede că limba gotică crimeeană a rezistat până în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea (Krause & Slocum, 2011). Ultimul fief al culturii grecești din Crimeea a fost orașul bizantin Hersonesos. În cele din urmă aceasta a fost cucerit, împreună cu restul peninsulei, de Rusia Kieveană. Acesta este momentul când a început legătura specială a zonei cu cultura rusă, întrucât aici a fost locul în care Cneazul Vladimir I al Kievului a decis să își convertească regatul la creștinism în anul 988 (Andreev, 2013, p. 37).

După invazia Imperiului Mongol din sec. al XIII-lea, Kievul a pierdut controlul Crimeei, iar după moartea lui Gingis Han și prăbușirea Imperiului Mongol, peninsula a intrat sub influența Hoardei de Aur (Andreev, 2013, p. 39). În această perioadă, Crimeea a început să fie colonizată de tătari, care au dezvoltat limba tătară crimeeană (diferită de limba vorbită de tătarii din Kazan). De asemenea, acesta a fost momentul când peninsula și-a însușit denumirea din prezent, derivată din rădăcina turcică *Qırım* (Vinogradova 2008). La puțin timp după căderea Imperiului Bizantin, Imperiul Otoman a preluat controlul peninsulei și a ajutat la consolidarea conducerii tătare, sub forma Hanatului Crimeei, un stat vasal al Imperiului Otoman. Pentru cea mai mare parte a existenței sale, centrul administrativ a fost situat la Bahcisarai. În final, un alt popor, unic în Peninsula Crimeea, s-a format în timpul Hanatului: karaiții (Levitskaya, 2012). Acesta este un popor turcic, ai cărui membri practică iudaismul și vorbesc limba karaim, fiind astăzi din ce în ce mai puțin prezent. În același timp, din secolul al XIII-lea până la sfârșitul secolului al XV-lea au

existat în peninsulă și câteva posesiuni genoveze: Cembalo - Sevastopolul de azi sau Caffa - Feodosia (Krymova, 2015).

Deși au existat multe încercări de cucerire a Crimeei, în special din partea cazacilor, abia în 1784 peninsula a devenit parte a Imperiului Rus, după anexarea de către Ecaterina cea Mare, în urma tratatului de pace de la Küçük Kaynarca, care a pus capăt unuia dintre numeroasele războaie ruso-turce (Starikov & Belyaev, 2015, p. 225). La acel moment, Crimeea a fost încorporată sub numele de Provincia Taurida, făcând referire la vechii locuitori ai peninsulei. Tot acesta a fost momentul când structura etnică a peninsulei a început să sufere modificări vizibile (Starchenko, 2013). Tătarii din Crimeea au trecut de la statutul de majoritate la pluralitate până la sfârșitul sec. al XIX-lea și apoi la cel de minoritate, în timp ce ponderea rușilor, a ucrainenilor și a altor naționalități din Imperiul Rus a crescut. Un rol important în aceste schimbări, dar și în întărirea poziției Rusiei în regiune l-a jucat Războiul Crimeei (1853-1856), război purtat între Rusia și o coaliție formată din Marea Britanie, Franța, Imperiul Otoman și Regatul Sardiniei.

În timpul Primului Război Mondial, în Crimeea nu au avut loc lupte. Totuși, după retragerea Rusiei din război și după Revoluția din Octombrie, care a pus capăt dominației țarilor, Crimeea și Sevastopol mai ales, au fost locul unor importante bătălii din Războiul Civil Rus, care a fost purtat de Bolșevici și Mișcarea Rușilor Albi (Kakurin & Melikov, 2002). După ce războiul s-a terminat în 1922, Peninsula Crimeea a devenit parte a nou-înființatei Uniuni Sovietice, sub forma unei republici autonome în cadrul Republicii Socialiste Federative Sovietice Ruse (RSFSR). Spre deosebire de Primul Război Mondial, în timpul celui de-al II-lea Război Mondial, Crimeea a fost locul unor importante bătălii, inclusiv Asediul Sevastopolului (1941-1942). Înainte de sfârșitul războiului, pe 18 mai 1944 a avut loc cea mai mare deportare în masă din istoria URSS. Iosif Stalin, conducătorul țării, a dispus relocarea întregii populații tătare în Uzbekistan și Munții Ural pe motiv că aceștia ar fi colaborat cu invadatorii naziști (Seitovna, 2011). Aproape jumătate dintre cei deportați au murit în timpul deportării în anii ce au urmat, iar la scurt timp după război, Crimeea a fost transformată dintr-o republică autonomă într-o simplă provincie a RSFSR.

Reconstrucția economiei regiunii de după război a inclus dezvoltarea industriei turistice prin înființarea a numeroase stațiuni și sanatorii. Cel mai notabil eveniment din perioada sovietică postbelică a avut loc în 1954, când Nikita Hrușciov, conducătorul URSS, a dat un decret de transfer al Provinciei Crimeea de la RSFSR la Republica Socialistă Sovietică Ucraina. Acesta a fost motivat de faptul că regiunea avea puternice legături economice, comerciale și culturale cu RSS Ucraina și de asemenea, de proximitatea geografică dintre Crimeea și RSS Ucraina (Starikov & Belyaev, 2015, p. 83). La momentul transferului, impactul politic a fost limitat, întrucât nu a fost vorba decât de redesenarea unor granițe interne al URSS.

Această situație a continuat până la prăbușirea Uniunii Sovietice din 1991, când în urma unui referendum pe teritoriul întregii republici, Ucraina a devenit un stat independent, care a inclus și Crimeea. Anii următori au fost marcați de tensiuni politice accentuate în nou formata Unică Republică Autonomă a Ucrainei. Sursa multora dintre aceste tensiuni politice a fost constituită de diferențele etnice dintre Crimeea și restul țării. Conform recensământului din 2001, etnicii ruși formau 60% din populația Republicii Autonome Crimeea și a Orașului Sevastopol și 79% din populație vorbea nativ limba rusă (www.gks.ru). O schimbare demografică care a avut loc în principal la sfârșitul anilor '80 și la începutul anilor '90 a fost întoarcerea unui număr mare de tătari deportați și a urmașilor lor. În același recensământ, aceștia constituiau aproape 10% din populație, o creșterea semnificativă de la 0,2%, cât au reprezentat în 1979.

Un alt aspect legat de peninsulă a fost Flota Rusă de la Marea Neagră. Încă de la înființare, cea mai mare parte a acestei flote a fost staționată în Crimeea, mai exact în Sevastopol (Sosnovskiy 2014), situația continuând și după prăbușirea URSS. Cu toate că teritoriul aparținea Ucrainei, infrastructura portuară deja existentă și climatul blând au ușurat acest lucru. Staționarea flotei a fost obiectul mai multor tratate dintre Rusia și Ucraina după 1991. Au existat tensiuni vizavi de subiectul staționării flotei în 2009, când anumiți politicieni ucraineni au hotărât să forțeze vapoarele rusești să plece până în 2017, dar în cele din urmă, în anul următor, un nou tratat a fost semnat, care permitea staționarea flotei la Sevastopol până în 2047 (www.dw.com).

Aceste diferențe etnice și culturale au atins punctul culminant la începutul lui 2014, când după răsturnarea guvernului pro-rus al lui Viktor Ianukovici, proteste masive, cunoscute sub numele de *Euromaidan*, au izbucnit în Kiev și în Ucraina și un nou guvern, condus de Arsenii Iațeniuc a fost format. Motivul pentru care aceste proteste s-au răspândit și în Crimeea a fost constituit de abolirea unei legi cu privire la limbile regionale, care avea potențialul de a anula privilegiile deținute de limba rusă în mai multe regiuni ale țării (Shevchenko, 2014). Sfârșitul lui februarie 2014 a fost marcat de demonstrații zilnice în Simferopol, capitala Crimeei, atât pro-Euromaidan, cât și anti-Euromaidan. Pe 27 februarie, clădiri guvernamentale și baze militare au fost înconjurate de trupe nemarcate și neidentificate, care au devenit cunoscute sub numele colocvial de *omuleții verzi*. Puncte de control au fost stabilite în zonele care leagă Crimeea de restul Ucrainei, rupând astfel legătura cu restul țării și înființând un guvern de facto în peninsulă, complet autonom față de cel de la Kiev.

Pe 1 martie 2014, Serghei Aksionov, liderul guvernului auto-proclamat, a cerut Rusiei asistență în menținerea păcii și ordinii publice în regiune. Până a doua zi, trupele rusești preluaseră controlul complet al peninsulei. Pe 16 martie, autoritățile din Crimeea au organizat un referedum cu privire la viitorul statut al Crimeei: mai exact, dacă peninsula va intra în Federația Rusă sau dacă va rămâne parte a Ucrainei. Rezultatul oficial a fost unul covârșitor în favoarea intrării în componența Federației Ruse, cu peste 95% din voturi exprimate în acest sens, participarea la vot fiind de 83% (www.ria.ru). Un tratat de aderare a fost semnat pe 18 martie și schimbul oficial de suveranitate a fost finalizat în următoarele zile, iar Rusia a început aproape imediat procesul de schimbare a suveranității în aproape toate sferele.

Reacții la referendumul privind statutul Crimeei și efectele schimbării de suveranitate

Totuși, Ucraina nu recunoaște controlul rus asupra Crimeei și o consideră parte a propriului teritoriu, aflată în prezent sub ocupație. De asemenea, majoritatea statelor lumii nu recunosc anexarea de către Crimeei și în consecință încă o consideră teritoriu ucrainean. Până în octombrie 2015 numai un număr limitat de state au dat declarații cu privire la recunoașterea noului statut al Crimeei, precum: Afganistan, Cuba, Nicaragua, Coreea de Nord, Siria și Venezuela (www.un.org). Alte șapte țări (Armenia, Belarus, Bolivia, Kazahstan, Sudan, Uganda, Zimbabwe) au recunoscut rezultatul referendumului, dar nu și reunificarea în sine.

Multe națiuni occidentale, precum SUA, Canada sau Australia, dar și Uniunea Europeană au criticat faptul că referendumul a fost organizat în grabă și nu au existat observatori externi, ca ONU sau OSCE, ceea ce ar fi putut da naștere la fraude. Mejlisul Tătarilor din Crimeea, cea mai înaltă organizație reprezentativă a acestei minorități, a declarat chiar că participarea reală la referendum a fost de sub o treime și că majoritatea tătarilor nu ar fi luat parte la vot. În aceste condiții, ar trebui ca referendumul să fie invalidat, deoarece rezultatele nu au fost reprezentative pentru întreaga populație a peninsulei (www.pravda.com.ua). ONU a emis o rezoluție prin care a condamnat referendumul, dar nu a fost aprobată de Consiliul de Securitate, întrucât Rusia s-a folosit de dreptul de veto și China s-a abținut de la vot.

SUA au început să impună sancțiuni la scurt timp după ce Crimeea a rupt relațiile cu guvernul Ucrainei, începând cu înghețarea proprietăților financiare din SUA ale persoanelor care au fost implicate în evenimentele care au dus la subminarea controlului ucrainean asupra Crimeei (Executive Order). UE a urmat exemplul la puțin timp după referendum și a restricționat accesul pe teritoriul său al anumitor persoane implicate în evenimentele recente. Curând după aceasta, alte țări europene, cum ar fi Albania, Islanda și Muntenegru au urmat acest exemplu. Interdicții de călătorie și sancțiuni financiare au fost impuse și de Australia (www.abc.net.au). Japonia de asemenea, a anunțat suspendarea discuțiilor cu Rusia în domeniile militar și al anulării vizelor (Drennan, 2015). O a doua și a treia rundă de sancțiuni cu privire la restricții în tranzacțiile comerciale cu indivizi și companii ruse (în special din domeniul energetic și al procesării petrolului) au fost anunțate de SUA în contextul intensificării tensiunilor din zona Donbass din estul Ucrainei. Sancțiuni similare au fost impuse sau extinse de alte națiuni occidentale precum Canada, Norvegia, Japonia și Australia, iar alte domenii afectate de sancțiuni, în afară de cele

menționate, sunt comerțul de arme și echipamente militare cu Rusia, exporturile de tehnologie și de servicii în sectorul energetic (www.gov.co.uk). Altă organizație internațională care a impus sancțiuni a fost grupul G8, care a suspendat Rusia, devenind astfel Grupul G7 (www.ft.com). Termenul acestor sancțiuni a fost prelungit până la începutul lui 2015.

Efectele sancțiunilor încep să se facă simțite. Mai exact, creșterea economiei ruse a încetinit de la 1,3% în 2013 la doar 0,6% în 2014 și este prognozată o creștere negativă pentru sfârșitul lui 2015. Cursul de schimb al rublei în raport cu dolarul american s-a devalorizat semnificativ de la 32,65 la începutul lui 2014 la 70,75, cel mai ridicat nivel din 2015, până în octombrie (Todorov 2015). Aceste efecte au fost adâncite de scăderile prețului petrolului pe pieţele internaționale, de vreme ce aproximativ jumătate din exporturile rusești sunt reprezentate de petrol și produse petroliere.

Au existat răspunsuri la sancțiunile occidentale din partea Rusiei. Cel mai notabil răspuns a fost embargoul asupra produselor agricole provenite din toate țările care au impus sancțiuni, care a început în august 2014 și a fost prelungit încă un an, în 2015 (www.bbc.com). Exporturile agricole formau 10% din totalul exporturilor UE către Rusia, iar drept consecință, Rusia a închis spațiul aerian pentru aeronavele ucrainene și a amenințat că o va face și pentru alte națiuni care au impus sancțiuni, dar până în octombrie 2015 nu a pus în practică astfel de planuri. Rusia a publicat și o listă de persoane, în principal politicieni, cărora li se va interzice să intre pe teritoriul său..

În ceea ce privește sancțiunile asupra Crimeei, o sancțiune imediată a fost retragerea întregului personal diplomatic al tuturor națiunilor occidentale. Toate consulatele din peninsulă, inclusiv cele ale statelor UE au fost închise la scurt timp după ce Crimeea a rupt legăturile cu Ucraina (Resolution 12078/2/14). După ce punctele care legau Crimeea de restul Ucrainei au fost închise, Ucraina a instituit propria blocadă pe partea sa de graniță. Până în octombrie 2015, camioanelor și altor mijloace de transport care transportau bunuri din Ucraina li s-a interzis să intre în Crimeea (www.bbc.com) și după cum s-a menționat într-una dintre secțiunile anterioare, toate zborurile internaționale către Crimeea au fost blocate la începutul lui 2014, deoarece Eurocontrol (Organizația Europeană pentru Siguranța Transportului Aerian) a interzis zborurile către și deasupra Crimeei din cauza incapacității de a determina cărei țări îi aparține spațiul aerian de deasupra peninsulei (argumentua.com). În consecință, de la anexare și până în octombrie 2015, nu au existat zboruri internaționale în și din Simferopol. În iunie 2014, UE a anunțat un embargou asupra importului de bunuri originare din Crimeea și Sevastopol (Resolution 11076/14), exemplul fiind urmat de SUA și Japonia.

Având în vedere că traficul în și din Ucraina este acum sever restricționat, majoritatea bunurilor de consum sunt trimise în Crimeea cu feribotul din Provincia Krasnodar a Rusiei. Aceasta a condus la probleme cu aprovizionarea, limitarea gamelor de produse și creșteri de prețuri pentru bunurile de consum zilnic (www.bbc.com). Deși există planuri de construcție a unui pod care să lege Crimeea de Rusia prin Strâmtoarea Kerci, se estimează că acesta va fi operațional abia în 2019. Altă problemă este reprezentată de faptul că cea mai mare parte a curentului electric din peninsulă provine din Ucraina, așa cum s-a întâmplat întotdeauna pe vremea Uniunii Sovietice și a Ucrainei independente. Aceasta se traduce printr-o vulnerabilitate la creșterile de preț din partea Ucrainei și la pene de curent (news.allcrimea.net). În final, un alt inconvenient pentru locuitorii Crimeei este legat de faptul că Visa și Mastercard nu mai funcționează aici și astfel plata prin carduri bancare a devenit imposibilă.

Dificultăți de călătorie pentru cei mai noi cetățeni ai Rusiei - examinarea politicii țărilor UE cu privire la emiterea de vize pentru rezidenții Crimeei

Au existat informații diverse în legătură cu recunoașterea pașapoartelor rusești emise în Crimeea. Politica oficială a UE și a SUA este că acestea nu recunosc peninsula ca parte a Rusiei, astfel, pașapoartele rusești emise acolo sunt considerate invalide. Ambasadele țărilor amintite refuză să acorde vize cetățenilor care posed asemenea documente, sfătuindu-i să reaplice în

calitate de cetățeni ucraineni cu documente ucrainene la misiuni diplomatice de pe teritoriul Ucrainei, de vreme ce Ucraina încă îi consideră proprii cetățeni (eudo-citizenship.eu). Deși în mod normal această țară nu permite dubla cetățenie, a fost făcută o excepție pentru locuitorii Crimeei, din moment ce există circumstanțe speciale în zonă. Aceste circumstanțe se referă la ceea ce Ucraina consideră o ocupație temporară a unora dintre teritoriile ei. În ciuda acestor limitări în acordarea de vize rezidenților Crimeei care dețin pașapoarte rusești, au existat informații cum că anumite ambasade și consulate din Rusia ale unor state UE nu pun aceste restricții în practică (www.ria-trans.com).

Poziția celor mai multe ambasade și consulate din Ucraina ale țărilor UE este clară: sunt dispuse să proceseze cererile de viză venite de la rezidenții din Crimeea, dar numai dacă aceștia aplică cu documente ucrainene. Documentele rusești emise în Crimeea sunt considerate invalide, întrucât peninsula este considerată un teritoriu aflat sub ocupație ilegală și forțele ucrainene care păzesc granița cu Peninsula Crimeea nu permit trecerea acesteia de către persoanele care dețin documente rusești emise în Crimeea din motive similare (OBSE Ukraine, 2015).

Din martie 2014 până în ianuarie 2015, autoritățile din Crimeea au emis pașapoarte interne rusești pentru toți rezidenții din peninsulă, ceea ce în esență echivalează cu acordarea cetățeniei ruse întregii populații a peninsulei. Conform autorităților, până în octombrie 2015 toți locuitorii Crimeei au primit pașapoarte (interne) rusești și au fost făcuți cetățeni ruși, cu excepția cazurilor rare în care anumiți indivizi și-au exprimat dorința de a refuza noua cetățenie (Hartog 2015). Conform autorităților ruse, acei rezidenți ai Crimeei care au refuzat cetățenia după anexare, o pot cere mai târziu în cazul în care se vor răzgândi. Pașaportul intern este cel mai comun document de identificare al Federației Ruse (Decretul Prezidențial Nr. 232/1997). Posesia unui astfel de document permite interacțiunea unei persoane cu statul rus în toate domeniile, inclusiv primirea unui pașaport extern (загранпаспорт -*zagranpasport*- în rusă), care este echivalentul pașapoartelor internaționale emise de toate țările lumii.

Problema în cazul Crimeei este că având în vedere statutul ei politic internațional neclar, multe țări care le solicită cetățenilor ruși să obțină o viză înainte de a călători refuză să emită vize posesorilor de pașapoarte (interne și/sau externe) rusești emise în Crimeea pentru că nu recunosc regiunea ca parte a Rusiei. Astfel, se așteaptă ca aceia care locuiesc aici să aplice cu documente ucrainene, de vreme ce consideră că Crimeea face parte din această țară. După cum am menționat anterior, aceasta este poziția oficială a celor mai multe țări (în special UE și SUA) după evenimentele din martie 2014. Totuși, au existat informații cum că unele țări nu urmează această politică oficială.

Metodologie

Scopul cercetării întreprinse este de a determina poziția oficială a numeroase state europene în ceea ce privește problema emiterii de vize pentru rezidenții din Crimeea care aplică cu documente rusești. O astfel de politică are efecte negative în numeroase domenii, în special în economia Crimeei, care poate fi influențată de relațiile internaționale și de comerțul internațional. Libertatea de mișcare a rezidenților regiunii joacă un rol important în menținerea unei economii funcționale. Astfel, se poate spune că tocmai poziția adoptată de misiunile diplomatice asupra Crimeei are potențialul de a influența starea economiei regionale într-o mare măsură pe termen mediu și lung. Cercetarea este una calitativă și a fost realizată prin intermediul unui interviu online. Surse secundare de informații au fost de asemenea folosite, în principal buletine de știri legate de acest subiect. Un mesaj de e-mail care conținea întrebări cu privire la acest subiect a fost trimis ambasadelor și consulatelor din Moscova ale tuturor statelor membre UE și Schengen (31 de țări în total), cu scopul de a le determina poziția cu privire la această chestiune. Calitatea de membru în Uniunea Europeană și spațiul Schengen a fost criteriul de selecție al țărilor.

Interviul online a conținut șapte întrebări despre diferite categorii de rezidenți ai Crimeei care ar putea cere vize în baza a diferite tipuri de documente emise de Federația Rusă. Înainte de expunerea întrebărilor a fost făcută o scurtă prezentare a autorului, a cercetării, a scopurilor ei și a folosirii ulterioare a rezultatelor. Întrebările au fost următoarele:

1. Consulatul dvs. acordă vize rezidenților permanenți ai Rep. Crimeea și ai Sevastopolului care posedă pașapoarte externe rusești **emise în Rep. Crimeea sau Sevastopol**?
2. Consulatul dvs. acordă vize rezidenților permanenți ai Rep. Crimeea și ai Sevastopolului care posedă pașapoarte externe rusești **emise în alte regiuni ale Rusiei**?
3. Consulatul dvs. acordă vize rezidenților permanenți ai Rep. Crimeea și ai Sevastopolului care posedă permise de ședere temporară (временная регистрация) în alte părți ale Rusiei și pașapoarte externe rusești **emise în Rep. Crimeea sau Sevastopol**?
4. Consulatul dvs. acordă vize rezidenților permanenți ai Rep. Crimeea și ai Sevastopolului care posedă permise de **ședere temporară** în alte părți ale Rusiei și pașapoarte externe rusești **emise în alte regiuni ale Rusiei**?
5. Consulatul dvs. acordă vize **rezidenților permanenți ai altor regiuni** ale Rusiei în afară de Rep. Crimeea și Sevastopol care posedă pașapoarte externe rusești **emise în Rep. Crimeea sau Sevastopol**?
6. Consulatul dvs. acordă vize **rezidenților permanenți ai altor regiuni** ale Rusiei în afară de Rep. Crimeea și Sevastopol care posedă pașapoarte externe rusești **emise în acele regiuni**, dar **au fost în trecut rezidenți** ai Rep. Crimeea sau ai Sevastopolului după anexare?
7. Consulatul dvs. acordă vize cetățenilor ruși din Rep. Crimeea și Sevastopol care dintr-un motiv sau altul **nu mai au cetățenie ucraineană** (și au NUMAI cetățenie rusă) și deci nu au posibilitatea de a obține documente ucrainene?

Acest bloc de țări a fost ales, deoarece este cel mai mare grup de țări din lume care are o politică comună de a cere atât cetățenilor ruși, cât și celor ucraineni să obțină o viză înainte de călătoriile către acele țări.

Mesajul care conținea aceste întrebări a fost trimis pe 6 decembrie 2015 la ora 22:00, iar timpul limită oficial de răspuns al ambasadelor la asemenea solicitări este de 30 de zile. În consecință, răspunsurile au fost adunate în perioada 7 decembrie 2015-7 ianuarie 2016. Timpul mediu de răspuns de la consulatele care au ales să dea un răspuns la acest mesaj a fost de 6 zile. În ceea ce privește țările care nu au oferit niciun răspuns, se presupune că au ignorat mesajul. 31 de mesaje e-mail au fost trimise, după descrierea efectuată anterior (unul către fiecare țară), dintre care 10 țări nu au oferit niciun răspuns, având o rată de 32% de ignorare a cererii de a participa la studiu.

Rezultate și discuții

Toate, mai puțin două dintre țările care au răspuns la mesaj au dat răspunsuri scurte, de obicei după tiparul: „Crimeea nu se află în jurisdicția acestui(ei) consulat/ambasade/misiuni diplomatice" sau „*Țara X/UE* nu recunoaște anexarea Crimeei". Suedia și Germania au fost singurele state care au răspuns la toate cele șapte întrebări. Totuși, Consulatul Suediei a răspuns că până la data centralizării informațiilor nu au primit solicitări care să se încadreze la descrierile din întrebările 3, 4, 5 și 6 și consulatul German a dat numai un foarte scurt „mass reply" în legătură cu aceste întrebări. Tabelul 1 prezintă poziția fiecărui stat UE și Schengen plus SUA cu privire la acest subiect. Singura țară care a dat o poziție explicită pentru întrebarea 7 a fost Portugalia, care este dispusă să proceseze cererile venite de la astfel de persoane.

Tabelul Nr. 1: Poziția țărilor membre UE și Schengen și a SUA cu privire la emiterea de vize pentru rezidenții din Crimeea

Țară	Emite această țară vize rezidenților din Crimeea cu pașapoarte rusești?			Motiv/Observații	Sursă
	DA	NU	N/A		

Austria		X		Această țară nu recunoaște anexarea; Emite vize rezidenților din Crimeea cu documente rusești numai dacă au primit în trecut vize pe baza unor documente ucrainene.	e-mail; http://www.travel.ru/
Belgia		X		Crimeea nu este în jurisdicția acestei misiuni diplomatice	e-mail
Bulgaria	O		X	A refuzat să comenteze chestiunea; Multiple surse indică faptul că această țară ar emite vize pentru rezidenții din Crimeea cu documente rusești pe teritoriu rus.	e-mail; http://yug.svpressa.ru/
Cehia	O		X	A refuzat să comenteze chestiunea; Multiple surse indică faptul că această țară ar emite vize pentru rezidenții din Crimeea cu documente rusești pe teritoriu rus.	e-mail; http://izvestia.ru/; http://www.tourskidka.ru/
Cipru		I		A ignorat mesajul. Nu există informații din alte surse.	N/A
Croația		I		A ignorat mesajul. Nu există informații din alte surse.	N/A
Danemarca		I		A ignorat mesajul. Nu există informații din alte surse.	N/A
Estonia		X		Această țară nu recunoaște anexarea.	e-mail
Elveția		X		Crimeea nu este în jurisdicția acestei misiuni diplomatice.	e-mail
Finlanda		X		Această țară nu recunoaște anexarea.	e-mail
Franța		O	X	A refuzat să comenteze chestiunea; Multiple surse indică faptul că această țară ar emite vize pentru rezidenții din Crimeea cu documente rusești doar la Kiev.	e-mail; http://pressorg24.com/
Germania		X		Crimeea nu este în jurisdicția acestei misiuni diplomatice și Germania nu recunoaște anexarea regiunii. Toți rezidenții din Crimeea trebuie să aplice pentru vize pe teritoriul ucrainean. Răspunsul la întrebările de mai sus: „1-7: nu”	e-mail; http://www.rg.ru/
Grecia	O	X		Crimeea nu este în jurisdicția acestei misiuni diplomatice; Totuși, multiple surse indică faptul că această țară ar emite vize pentru rezidenții din Crimeea cu documente rusești pe teritoriu rus.	e-mail; http://www.tvc.ru/; https://russian.rt.com/; http://izvestia.ru/; http://www.tourskidka.ru/
Irlanda		I		A ignorat mesajul. Nu există informații din alte surse.	N/A
Islanda		I		A ignorat mesajul. Nu există informații din alte surse.	N/A
Italia	O		X	A refuzat să comenteze chestiunea; Multiple surse indică faptul că această țară ar emite vize pentru rezidenții din Crimeea cu documente rusești pe teritoriul rus.	e-mail; http://www.tvc.ru/; https://russian.rt.com/; http://izvestia.ru/
Letonia		X		Această țară nu recunoaște anexarea. Documentele rusești care conțin mențiunea „Crimeea” sau „Crimeea, Rusia” sunt considerate invalide. Deținătorii de astfel de documente sunt sfătuiți să se întoarcă cu documente „inscripționate corect”.	e-mail; http://www.balticktimes.com/
Lituania		X		Această țară nu recunoaște anexarea.	e-mail
Luxemburg		X		Crimeea nu este în jurisdicția acestei misiuni diplomatice.	e-mail
Malta		I		A ignorat mesajul. Nu există informații din alte surse.	N/A
Marea Britanie		X		Crimeea nu este în jurisdicția acestei misiuni diplomatice.	e-mail
Norvegia		X		Crimeea nu este în jurisdicția acestei misiuni diplomatice.	e-mail
Olanda (Țările de Jos)	O	X		Crimeea nu este în jurisdicția acestei misiuni diplomatice. „*În mod normal* misiunile diplomatice ale Țărilor de Jos nu procesează cereri venite din partea aplicanților din afara jurisdicției”.	e-mail; http://www.tvc.ru/; https://russian.rt.com/; http://izvestia.ru/
Polonia	X			Acceptă cereri de la rezidenții cin Crimeea cu documente rusești, dar este necesară o „permisiune specială” de la ambasadă.	http://crimea.ria.ru/

Portugalia	X			Acceptă cereri de la rezidenții din Crimeea cu documente rusești, dar numai în „condiții speciale”; De exemplu, pierderea cetățeniei ucrainene.	e-mail; http://crimea.ria.ru/
România		X		Ministerul de Externe al acestei țări nu poate exprima o poziție oficială, deoarece până acum nu a primit solicitări ca cele descrise.	e-mail
Slovacia		I		A ignorat mesajul. Nu există informații din alte surse.	N/A
Slovenia		I		A ignorat mesajul. Nu există informații din alte surse.	N/A
Spania		X		Crimeea nu este în jurisdicția acestei misiuni diplomatice.	e-mail
Suedia		X		Această țară nu recunoaște anexarea.	e-mail
Ungaria		I		A ignorat mesajul. Nu există informații din alte surse.	N/A
SUA	X			Începând cu 30 octombrie 2015, SUA acceptă cereri de viză de la toți rezidenții din Crimeea, indiferent dacă aplică cu documente rusești sau ucrainene. Toate cererile vor fi procesate în aceeași manieră.	http://news.mail.ru/ ; http://nation-news.ru/
X - Răspunsuri primite la e-mail-ul trimis către fiecare reprezentanță diplomatică					
I - Este de presupus că aceste țări care au ignorat mesajul împărtășesc poziția oficială a UE, adică de a nu emite vize pentru rezidenții din Crimeea cu documente rusești					
O - Reprezintă pozițiile statelor care emit vize pentru rezidenții din Crimeea cu documente rusești, adunate din alte surse decât e-mail-ul trimis pentru realizarea acestei cercetări					

Sursa: Creat de autor în baza interviului online și a surselor precizate

Făcând un rezumat al acestor constatări, se pot spune următoarele:

- 14 țări (Austria, Belgia, Elveția, Estonia, Finlanda, Germania, Letonia, Lituania, Luxemburg, Marea Britanie, Norvegia, România, Spania, Suedia) nu procesează cererile venite de la rezidenții din Crimeea cu pașapoarte rusești;
- o țară (Franța) a refuzat să comenteze chestiunea, dar există informații conform cărora această țară primește cereri de viză de la rezidenții din Crimeea cu pașapoarte rusești, dar numai la consulatul din Kiev;
- două țări (Grecia și Olanda) au declarat că Crimeea nu se află în jurisdicția misiunilor lor diplomatice din Rusia, dar există informații numeroase din 2015 despre faptul că acestea nu urmează politica oficială a UE și emit vize pentru rezidenții Crimeei cu pașapoarte rusești;
- 3 țări (Bulgaria, Cehia și Italia) au refuzat să comenteze chestiunea, dar există informații numeroase din 2015 despre faptul că acestea nu urmează politica oficială a UE și emit vize pentru rezidenții Crimeei cu pașapoarte rusești;
- două țări (Polonia și Portugalia) au declarat oficial că sunt dispuse să analizeze cererile de viză venite de la rezidenții din Crimeea, dar în circumstanțe speciale, cum ar fi adresarea unei petiții ambasadei sau pierderea cetățeniei ucrainene;
- o țară (SUA) a declarat oficial că este dispusă să proceseze cereri de viză venite de la rezidenții din Crimeea cu pașapoarte rusești în condiții normale. Această schimbare a politicii SUA este surprinzătoare, având în vedere faptul că această țară a fost unul dintre cei mai mari critici ai schimbării de suveranitate care a avut loc;
- 9 țări (Cipru, Croația, Danemarca, Irlanda, Islanda, Malta, Slovacia, Slovenia, Ungaria) nu au răspuns la interviul online și nu au fost găsite informații despre poziția lor cu privire la această chestiune în alte surse.

Așadar, o variantă simplificată a listei de mai sus, care răspunde la întrebarea „ce țări emit vize pentru cetățenii din Crimeea cu documente rusești pe teritoriu rus?” poate fi expusă în felul următor:

- NU (15 țări): Austria, Belgia, Elveția, Estonia, Finlanda, Franța, Germania, Letonia, Lituania, Luxemburg, Marea Britanie, Norvegia, România, Spania, Suedia;
- DA (8 țări): Bulgaria, Cehia, Grecia, Italia, Olanda, Polonia, Portugalia, SUA;
- Nu există informații (9 țări): Cipru, Croația, Danemarca, Irlanda, Islanda, Malta, Slovacia, Slovenia, Ungaria.

Dar chiar dacă un număr semnificativ de țări refuză să proceseze cererile de viză venite de la rezidenții din Crimeea care posedă documente rusești, nu înseamnă că drumurile sunt închise către aceste țări. Rezidenții Crimeei au la dispoziție câteva opțiuni. Prima, recomandată oficial de UE este să aplice cu documente ucrainene. Pentru cei care au un pașaport ucrainean emis înainte de martie 2014 și care este încă valid, aceasta nu reprezintă o problemă. Totuși există persoane care nu au un astfel de document. Și pentru ei, călătoria în Ucraina pentru a obține unul poate fi o problemă din cauza timpului și banilor necesari pentru o astfel de călătorie. Există de asemenea și categoria celor care nu mai posedă un pașaport intern ucrainean valabil. Aceștia nu pot pleca din Crimeea în Ucraina pe cale terestră, deoarece autoritățile ucrainene, așa cum am menționat anterior, nu permit celor din Crimeea să treacă granița cu documente rusești. Desigur, documente ucrainene nu se mai emit în Crimeea de la momentul schimbării suveranității.

O altă posibilitate este de a aplica pentru o viză Schengen emisă de una dintre țările emise mai sus care acceptă cereri de la rezidenții din Crimeea cu documente rusești. O viză Schengen permite călătoriile pe tot teritoriul Zonei Schengen, indiferent de statul care a emis-o. De exemplu, dacă cineva posedă o viză italiană (țară din categoria DA), el sau ea poate să călătorească liber în Germania, Austria, Ungaria sau alte state din categoriile NU sau „nu există informații". Totuși, dacă o persoană primește o viză Schengen, are obligația de a o folosi prima dată pentru a călători în statul care a emis-o (www.schengenvisainfo.com). Deci, dacă o persoană primește o viză italiană, trebuie să călătorească întâi în Italia. Numai după aceea poate călători în alte țări din Zona Schengen.

Există un acord similar și între patru state non-Schengen ale UE (Bulgaria, Cipru, Croația și România). Conform acestui acord din iunie 2014, o viză obținută într-una dintre cele patru țări este echivalentă cu o viză obținută în celelalte trei (Decizia nr. 565/2014). Posesorii unor astfel de vize au voie să stea în celelalte trei țări pentru perioade de până la 90 de zile și chiar au dreptul de a intra prima dată în oricare dintre cele patru țări. Dar există obligația neoficială de a călători și către țara care a emis viza. Conform reprezentanților unei agenții de turism care facilitează obținerea de vize bulgărești, dacă de exemplu cineva primește o viză bulgărească, dar o utilizează numai pentru a călători în România, el sau ea ar putea întâmpina dificultăți la obținerea unei noi vize bulgărești.

În final, există un alt mod de a evita dificultățile obținerii de vize pentru rezidenții din Crimeea și anume terminarea statutului lor de rezident al Crimeei. Acest lucru poate fi făcut prin mutarea reședinței în orice altă regiune a Rusiei, în afară de Rep. Crimeea și Orașul Sevastopol. De vreme ce majoritatea țărilor au declarat în mod explicit că nu emit vize pentru rezidenții Crimeei, schimbarea acestui statut ar trebui să anuleze aceste restricții. Apare însă altă întrebare. Schimbarea reședinței în mod normal presupune adăugarea unei noi ștampile în pașaportul intern deja existent (www.gosuslugi.ru). Unele țări ar putea în continuare să refuze să primească cereri de la acești cetățeni pe motiv că pașaportul însuși rămâne cel emis în Crimeea, regiune care nu este recunoscută ca parte a Rusiei. Dacă asta s-ar întâmpla, posesorul unui astfel de document va trebui să obțină un pașaport intern nou emis în acea regiune a Rusiei unde și-a mutat reședința. Acest lucru poate fi făcut numai trecând printr-un lung proces birocratic. În consecință, aceasta este probabil cea mai complicată dintre variantele prezentate în această parte a articolului pentru că implică mult timp consumat și bani cheltuiți și pentru că presupune „păcălirea" autorităților prin obținerea unei reședințe (cel mai probabil) fictive într-o altă parte a țării. Pentru țările care nu cer prezentarea unui pașaport intern pentru a emite o viză, obținerea unui pașaport extern emis în alte părți ale Rusiei este suficientă. Obținerea unui astfel de document este mult mai ușoară decât obținerea unui pașaport intern și există diverse agenții care facilitează demersurile necesare pentru obținerea lui (www.gosuslugi.ru).

Avantajele și limitele cercetării

Este clar că de la momentul schimbării de suveranitate a Crimeei, în cea mai mare parte nerecunoscută, au apărut o serie de dificultăți în efectuarea călătoriilor internaționale pentru

rezidenții regiunii care încearcă să obțină vize cu documente rusești. De vreme ce majoritatea acestor oameni au acum asemenea documente, tema abordată este una de actualitate pentru mai mult de două milioane de persoane, practic pentru întreaga populație a peninsulei. Aceasta este o problemă în principal din cauza faptului că în prezent documentele rusești sunt mult mai ușor de obținut decât documentele ucrainene, situație care este în esență o combinație de probleme economice, juridice și administrative, ce va continua să afecteze regiunea până când se va ajunge la un compromis la nivel internațional.

Avantajul principal al acestei cercetări este că oferă un tablou clar al poziției unui număr mare de țări cu privire la emiterea de vize pentru locuitorii Crimeei. Acest lucru este important mai ales prin prisma faptului că Europa generează cel mai mare volum de călători către Rusia și Ucraina. Alt avantaj este că oferă diverse soluții posibile care, conform descrierilor de mai sus, pot facilita călătoriile în cele mai multe state europene.

Principala limitare este aceea că nu toate țările care au fost intervievate au răspuns la întrebările din interviu, astfel, tabloul general este în continuare incomplet într-o anumită măsură. Mai mult, anumite țări care sunt în proximitatea geografică a Crimeei și care sunt ușor accesibile pentru rezidenții peninsulei, cum ar fi Ungaria, Slovacia sau Croația, au refuzat să dea un răspuns.

Concluzii

Când vine vorba de călătoriile internaționale, este evident că schimbarea de suveranitate a Crimeei și statutul politic nedefinit ce a rezultat au creat numeroase dificultăți pentru rezidenții regiunii. Majoritatea țărilor care au impus aceste restricții au și unele dintre cele mai mari industrii turistice ale lumii (de exemplu, multe dintre țările din Europa de Vest și Centrală) și de asemenea, unele dintre cele mai dezvoltate țări din punct de vedere economic. Există totuși anumite state care nu respectă politica UE de a nu emite vize pentru rezidenții Crimeei cu documente rusești.

Obținând o viză în oricare dintre aceste țări, rezidenții Crimeei pot călători practic în orice țară europeană. Singurele autorități europene care acceptă exclusiv cereri de viză venite pe bază de documente ucrainene de la rezidenții din Crimeea sunt cele din Marea Britanie și Irlanda. Adevărat, este necesar să fie îndeplinite anumite condiții (descrise mai sus). Dar, cel puțin teoretic, îndeplinind condițiile expuse, sunt posibile călătoriile legale pe bază de documente rusești. Pentru moment, aceasta este starea de fapt a lucrurilor și nu se știe pentru cât timp va mai continua. Desigur, cel mai eficient mod de a anula aceste restricții este prin definirea clară a statutului internațional al Crimeei, ceea ce ar face toate documentele emise acolo valabile pe plan internațional. Din nefericire, nu se poate ști când se va întâmpla acest lucru. Există exemple negative de regiuni cu statuturi chiar mai greu de definit pe teritoriul fostei URSS, cum ar fi Abhazia, Nagornîi Karabah, Osetia de Sud, Transnistria și recent auto-proclamatele Republici Populare Donețk și Lugansk.

Situația locuitorilor acestor state nerecunoscute sau care au recunoaștere foarte limitată este chiar mai complicată pentru că dacă doresc să călătorească în alte țări trebuie să obțină pașapoarte emise de state complet recunoscute și funcționale (ex.: Armenia, Georgia, Moldova, Ucraina etc), iar unele dintre aceste state nerecunoscute, deja au o istorie de mai mult de două decenii în care statutul lor a rămas neschimbat.

Bibliografie

1. Andreev, A. R. (2013), *История Крыма*, Белый волк, Moscova.
2. Babenko, G. A. &Dioulitchev, V. P. (2009), *Simféropol - la capitale de la Crimée: des origines à nosjours*, VAT, Simferopol.
3. Drennan, J. (2015), Russia-Japan Relations after Ukraine, https://www.iiss.org/en/iiss%20voices/ blogsections/iiss-voices-2015-dda3/july-2632/russia-japan-relations-after-ukraine-f799, accesat la 15.10.2015.
4. Ershov, D. (2013), *Крым - оранжевыйгид*, ЭКСМО, Moscova.

5. Hartog, E. (2015), *Wanttobecome a Russian in Crimea? JointheQueue*, http://www.themoscowtimes.com/business/article/want-to-become-a-russian-in-crimea-join-the-queue/525387.html, accesat la 15.10.2015.
6. Kakurin, N. &Melikov, V. (2002), *Гражданская война в России*, ACT, Moscova.
7. Krause, T. B. & Slocum, J. (2011), *Introduction to Crimean Gothic*, Linguistics Research Center, University of Texas, Austin, http://www.utexas.edu/cola/centers/lrc/eieol/gotol-10-R.html, accesat la 12.10.2015.
8. Krymova, Y., *100 лучшихместдляотдыхавКрыму* (2015), Комсомольская правда, Moscova.
9. Levitskaya, V. A. (2012), "История древних караимов и формирование этноса в Крыму", *До питання мистецтвознавчого термінологічного словникарства: провідні терміний поняття ювелірних прикрас кримських татар*, Kiev.
10. Parubets, O. V. (2009), "АнализклиматическихрядовКрымскогополуострова", *Экосистемы, ихоптимизацияиохрана*, Simferopol, Universitatea Națională Tauridă V. I. Vernadsky, p. 156.
11. Podgorodetskiy, P. D. (1988), *Крым - припода (справочноеиздание)*, Таврия, Simferopol, p. 10-20.
12. SeitovnaE. I. (2011), "Переселенский процесс в Крым: 1944-1953 года", *Культура народов*, no. 199, Moscova.
13. Shevchenko, V., *"Little green men" or "Russian invaders"?*, BBC Monitoring, http://www.bbc.com/news/world-europe-26532154, accesat la 15.10.2015.
14. Sosnovskiy, D. V. (2014), *Процессы формирования региональной идентичности в Крыму в контексте поляризации украинского общества (1991-2014)*, Universitatea de Stat M. V. Lomonosov, Moscova, p. 57-59.
15. Starikov, N&Belyaev, D. (2015), *Россия, Крым, история*, ПИТЕР, Sankt Petersburg.
16. Starchenko, R. A. (2013), "Динамика численности и расселения русских Крыма в XVIII-XIXвеках", *Вестник Костромского государственного университета Н. А. Некрасова*, no. 6, vol. 19, Kostroma.
17. Todorov, V. (2015), *Россия остановливается*, http://www.gazeta.ru/business/2015/01/31/6395209.shtml, accesat la 16.10.2015.
18. Vinogradova, O. (2008), "Проблемы этнической идентичности и их отражение в современном крымскотатарском мифе", *Народна творчість та етнографія*, no. 3, Kiev.
19. *** *Australia Imposes Sanctions on Russia after the Annexation of Crimea from Ukraine*, http://www.abc.net.au/news/2014-03-19/australia-sanctions-russia-ukraine/5331826, accesat la 15.10.2015.
20. *** *Decizianr. 565/2014 a Parlamentului European de introducere a unui regim simplificat de control al persoanelor la frontierele externe, bazat pe recunoașterea unilaterală de către Bulgaria, Croația, Cipru și România a anumitordocumente ca fiind echivalente cu vizele naționale ale acestora pentru tranzitul sau ședereа preconizată pe teritoriile lor pentru o perioadă care nu depășește 90 de zile în orice perioadă de 180 de zile*, accesat la 15.05.2014.
21. *** http://www.crimea.edu/eng/, retrieved 11.10.2015.
22. *** *Frequently asked questions about Schengen Visa*, http://www.schengenvisainfo.com/frequently-asked-questions-schengen-visa/, accesat la 10.12.2015.

23. *** *General Assembly Adopts Resolution Calling upon States Not to Recognize Changes in Status of Crimea Region*, http://www.un.org/press/en/2014/ga11493.doc.htm accesat la 15.10.2015.
24. *** *ICAO: небо над Крымом - территория Украины, где сейчас небезопасно*, http://argumentua.com/novosti/icao-nebo-nad-krymom-territoriya-ukrainy-gde-seichas-nebezopasno, accesat la 16.10.2015.
25. *** *Latvia rejects passports featuring Crimea as Russian territory*, http://www.baltictimes.com/latvia_rejects_passports_featuring_crimea_as_russian_territory/, accesat la 10.12.2015.
26. *** *Russia suspended from G8, but not expelled*, http://www.ft.com/cms/s/0/ef5a543e-b32b-11e3-b09d-00144feabdc0.html#axzz3pPFYZJbY, accesat la 15.10.2015.
27. *** *The Aftermath of Annexation: Russia and Ukraine Adopt Conflicting Rules for Changing Citizenship of Crimean Residents (updated)*, http://eudo-citizenship.eu/news/citizenship-news/1113-the-aftermath-of-annexation-russia-and-ukraine-adopt-conflicting-rules-for-changing-citizenship-of-crimean-residents, accesat la 16.10.2015.
28. *** *Визы для крымчан после присоединения к России*, http://ria-trans.com/vizy-v-krymu-vizy-dlya-krymchan-posle-prisoedineniya-k-rossii/, accesat la 16.10.2015.
29. *** *Греция выдаст крымчанам шенгенские визы*, http://www.tourskidka.ru/greciya-vydast-krymchanam-shengenskie-vizy, accesat la 11.12.2015.
30. *** *Джемилев: В "референдуме" 16 марта приняли участие 34% крымчан*, http://www.pravda.com.ua/rus/news/2014/03/25/7020267/, accesat la 15.10.2015.
31. *** *Европейское табу: въезд в ЕС для "российских" крымчан заказан*, http://crimea.ria.ru/ politics/20150914/1100983429.html, accesat la 11.12.2015.
32. *** *Жители Крыма могут получить шенгенскую визу в России*, http://www.travel.ru/ news/2015/07/02/246923.html accesat la 10.12.2015.
33. *** *Жителям Крыма закрыли окно в Европу*, http://yug.svpressa.ru/society/article/103243/, accesat la 10.12.2015.
34. *** *Крымчанам открыли шенген в четырех странах Евросоюза*, http://izvestia.ru/ news/579053, accesat la 09.12.2015.
35. *** *Оформление паспорта гражданина РФ*, http://www.gosuslugi.ru/pgu/stateStructure/ 10000001022.html#!_services, accesat la 09.12.2015.
36. *** *Оформление паспорта нового поколения гражданином Российской Федерации, достигшим 18-летнего возраста*, https://www.gosuslugi.ru/pgu/service/10001970310_5. html#!_description, accesat la 09.12.2015.
37. *** *ПереписьнаселениявКрымскомфедеральномокруге*, http://www.gks.ru/free_doc/ new_site/population/demo/perepis_krim/perepis_krim.html, accesat la 09.10.2015.
38. *** *Посольство США в РФ готово рассматривать заявления на визы от крымчан*, https://news.mail.ru/politics/23809654/, accesat la 11.12.2015.
39. *** *Посольство США в РФ готово рассматривать заявления на визы от крымчан*, http://nation-news.ru/168357-posolstvo-ssha-v-rf-gotovo-rassmatrivat-zayavleniya-na-vizy-ot-krymchan, accesat la 11.12.2015
40. *** *Референдум в Крыму о статусе автономии*, http://ria.ru/spravka/ 20150316/1052210041.html, retrieved 14.10.2015.

41. *** *СМИ: Жители Крыма получают шенгенские визы вопреки запретам Евросоюза*, https://russian.rt.com/article/58255https://russian.rt.com/article/58255, accesat la 09.12.2015.
42. *** *Страны ЕС открыли шенген для жителей Крыма*, http://www.tvc.ru/news/show/id/54464, accesat la 09.12.2015.
43. *** *Тематический отчет: Свобода передвижения через административную границу с Крымом*, OBSE Ukraine (ОБСЕ Украина), 2015,p. 6.
44. *** *У крымчан возникли проблемы с визами в ЕС*, http://www.rg.ru/2014/11/07/reg-kfo/shengen.html, retrieved 09.12.2015.
45. *** *Presidential Decree No. 232* (*Указ президента РФ №232) "Об основном документе, удостоверяющем личность гражданина Российской Федерации на территории Российской Федерации",*13.03.1997.
46. *** *Украина повышает цену на электричество для Крыма*, http://news.allcrimea.net/news/2015/9/28/ukraina-povyshaet-tsenu-na-elektroenergiju-dlya-kryma-45854/, accesat la 15.10.2015.
47. *** *Франция будет выдавать визы крымчанам только в Киеве*,http://pressorg24.com/news?id=212641, accesat la 10.12.2015.
48. *** *Черноморский флот останется в Крыму до 2042 года*,http://www.dw.com/ru/черноморский-флот-рф-останется-в-крыму-до-2042-года/a-5490289 accesat la 14.10.2015.
49. *** Resolution 12078/2/14 - Information note to business operating and/or investing in Crimea/Sevastopol, 11.06.2014.
50. *** Resolution 11076/14 - EU prohibits imports of goods from Crimea and Sevastopol, 23.06.2014.